

ahogy tetszik

Sebestyén utolsó szürete

Bár mindig ő volt az első, aki megkezdte a hegy levének préselését, idén csak húzta, halogatta a szüretet az öreg. Az elmúlt hét végén aztán belátta: a szopora esőzése miatt a rizling ugyancsak csúfolkodó külsővel lóg már a tőkén. Nem várhatunk tovább, hiába itt a jó idő, holnap szüretelünk, Márikám – dörmögte Sebestyén a nejének, miután megetette az ölben a jószágokat. No, nem egy farmra valót, csupán azt az egy disznót, meg az öt tyúkot, amit még nevelgetnek. Aztán kibújt a tornácra az udvari szétaposott cipőjéből, s felhúzta a benti skót kockás tyútyit, amelyet a fiától kapott még karácsonyra. Bekapcsolta a tolvajok elleni házilag eszkábált riasztót, majd letörölte az estére bekéredzkedő Kifli kutya és Berci macska lábát. Az állatok, ahogy a konyhába értek, előbb udvariasan odanyomkodtak nedves orrukat köszönésképpen Mári lábához, aztán rögvést bevakolódtak a közös foteljukba. A meghatározhatatlan fajtájú Kifli – nevét onnan kapta, hogy kölyökkora óta minden reggel komoly színészi alakítás mellett, sűrű pacsik kíséretében elkönyörgi a háziasszony reggelijének utolsó kiflicsücskét – úgy helyezkedett, hogy hasa alá begömbölyödött a herélt kandúr Berci is. A két szuszogó állat rögvést elpihent, s akár egy festmény, meg sem moccant reggelig.

– Hiába savanyú, mint a fene, most már egy deka cukorral sem lesz benne több, le kell szednünk, nincs tovább mire várni – dödögte tovább a megkezdett monológot Sebestyén. Meg egyébként is jó lenne túljutni rajta. Tudod, anyus, ha arra gondolok, hogy jövőre már egy idegen prücskörészik a pincében, hát a sírhatnék kerülget, a vérnyomásom meg legalább háromszázra fut – morfondírozott tovább.

– Ugyan, ember, ne sajnáld már azt a földet, elég lesz neked ezentúl a kertet rendben tartani. Megöregedtél, megnyomorodtál, idén is segítséget kellett hívní a kapáláshoz. A magam szemével láttam, két sor után kidőltem mint a zsák – elégelte meg a sopánkodást a feleség. – Aki most megvette a szőlődet, fiatal ember, költözött bele elég erő a munkához. Vedd tudomásul: megvénültél.

A törékeny, aprócska Mári és a szikár termetű Sebestyén ötvenöt éve egy pár. Abban a Szentlőrinc környéki sváb parasztházban élnek ma is, ahol Sebestyén született. Az öreg erős akcentussal beszél, olvasni pedig németül szeret. Életük nem volt éppen fátklyásmenet, a fiatalság háborúval meg nélkülözéssel telt. Már az esküvő is nehézségekbe ütközött, mert a református papnál szolgáló félárva Mári egyetlen ünnepi cipőjének az utolsó pillanatban leesett a sarka. A pap már a templomban toporgott, amíg otthon a fiatalok a cipőt megpróbálták valami csirizfélével megragasztani. Ez csak annyira sikerült, hogy a lábbeli kitartott ugyan az oltárig, kifelé menet azonban megint leesett róla a trottor sarkok. Mári meg mint valami csipőficamos botorkált ki a templomból. A szegényes esküvő után aztán egy évvel megszületett Irma, a lányuk. A gyerek alig volt négyéves, amikor az apjának mennie kellett. Sebestyén megpróbálta ugyan elkerülni a katonaságot, de az utolsó pillanatban valaki felnyomta a faluban, s az összeíró, aki amúgy a komája volt, nem merte tovább kockáztatni a saját életét. Sebestyént tehát „mozgósították” egyenesen a frontra, de mielőtt odaért volna, sikerült némi csellel megszöknie a vonatról. Gyalog indult árkon-bokron át hazafelé, csak éjszaka lopakodott, mint a rablók. A falujának határában kapták el,

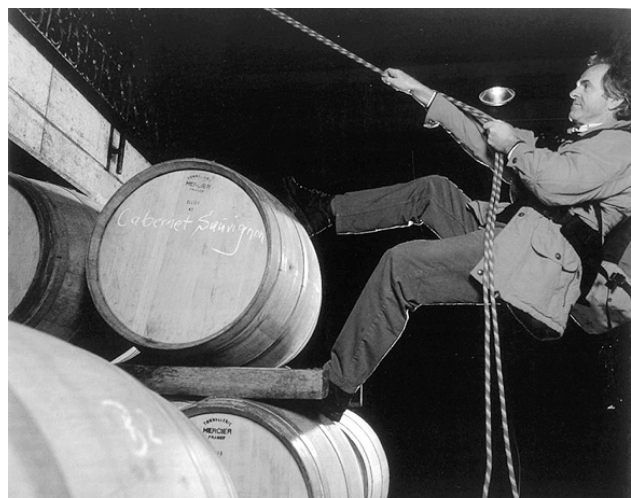

Ha arra gondolok, hogy jövőre már egy idegen prücskörészik a pincében, hát a sírhatnék kerülget.

s akkor már nem volt menekvés. Viték mint szökevény. Egyenesen az oroszokhoz. Négy teljes évre. Az öreg amúgy sosem beszél a hadifogságról. Csak egyszer hozta szóba, amikor a boroscskájának ereje megoldotta a nyelvét. Akkor azt mondta: nem volt az ott, anyus, gyerekjáték. Állatnak néztek minket az oroszok. Amikor a jeges orosz télben mezítenül kellett a barakk előtt felsorakoznunk, és vödörből locsoltak, mert valamelyik rab közülünk ellopott egy szelet fekete kenyert, és senki nem állt ki a sorból, hogy ő tette. A víz másodperceken belül pánccéljéggé dermedt a testünkre. Sokan így mentek el tüdőgyulladásban. De a legtöbbször mégis a hasmenés végzett. Emlékszem, annyira éhesek voltunk, hogy sokan mindent, amit találtak – gyökeret, állati és emberi hulladékokat – összezabáltak, s ilyenkor jött a baj. Sebestyént is utólte – ahogy emlegeti – a fosás, de a szénégetett krumpli – titokban a parászból kotorta ki – kigyógyította a bajból. Amikor aztán egy hideg decemberi napon kopogtatt az otthoni ablak zsalugáterén, Mári éppen Irmát, a lányukat fűrésztette a fateknőben. Az asszony

óvatosan kiszólt, aztán az ismerős hangra kitért az ajtót. Karja ölelésre lendült, ám amikor a küszöbön meglátta a rongyokba burkolt, összegörnyedt torzonborz alakot, hátrahőkölt: nem ismerte meg a férjét. Szépséges Szűzmáriám, te vagy az, Sebestyén? – nyögte, majd becipelte a kimerült embert. Hónapokig ápolta a férjét, amíg az újra talpra tudott állni. Márinak és Sebestyénnek két év múlva Irma mellé egy fiú is szüle-

A Bor című kötetben ugyan szerepel néhány magyar borvidék is, de a szentlőrinci szüretet nem örökítette meg hiteles fotó. Ám azt láthatjuk, hogy a portugálok Vinho Verdében létráról szüretelnek [fent]. A cabernethordókon egy argentin borász mászik felfelé

tett. Ma már mindkét gyereknek családja van. Ahogy az öregek viccesen mondogatják: úri-muris városiakok lettek belőlük. Ritkán térnek vissza a faluba, legtöbbször csak telefonálnak. Most azonban az öregek őket is elhívták az utolsó szüretre.

Sebestyén, jó gazda módjára, a hordókat már szeptember elején beáztatta, alaposan kimosta, a pincét nettül kitakarította, legutoljára a prést szerelte össze. A szüretelésre váró szőlőterület nem nagy, csak 280 négyszögöl, így a bornak való, ami rajta terem, el is fogyogatott egyik évről a másikra. A falusi szüret persze nem csak munkából, hanem vendégekből meg evésből áll, ezért aztán Mári is tüsténkedett: már előző nap kivette a mélyhűtőből a maradék hájat. Amikor felengedett a disznóvágásból eltett zsiradék, óvatosan lefejtette róla a hártát, összemorzsolgatta, lisztet, tojást, élesztőt, csipetnyi sót tett hozzá, majd gyorsan összegyúrta, és hajtogatta. Előbb balról, majd jobbról, végül középről túrógatta. A mozdulatot négyszer ismételte, de a hajtogatást mindig balról kezdte. Ezt a nagyanyjától örökölt receptet csak hájas-levelesnek hívja, ami nélkül még nem múlt el szüret. Amikor a tészta aranybarnára kisül, kinyílik, mint a hermónika, a benne lévő szilvalekvár meg kimosolyog a széléből. Amíg Márika a tésztát sütötte, addig a cuppanós, főzelék sűrűségű csülökpörköltet – ebbe egy deci vörösbort is lötytyintett – már előző nap megfőzte, ahogy a túros, mákos meg grízes rétest is. Mári szerint amúgy a rétesnek két titka van: a jófajta liszt, amitől vékonyra nyúlik, meg a locsolásra szánt zsír, amit bűn kispórolni a tésztából.

Az idei szüretre nem hívtak sok segítséget. Jött a három jó szomszéd, a gyerekek meg az unokák. Amikor az október végi nap lassan előbukott a felhők közül, a fakadák felkerültek a férfiak hátára, az asszonyok meg szaporán vagdosni kezdték a kövér fürtöket. A préselés, mint minden évben, most is Sebestyén reszortja volt. Az első adag kinyomása után a mustba azonnal belemártotta a fokólót. – A francba, ide bizony sok cukor kell, ez alig 13 fok – sopánkodta az öreg a kádat cipelő szomszéd Lajosnak. Az meg csak röhögött. – Ha kértél volna, Sebi bátyám, telepítés gyanánt te is egy kis támogatást a szőlődre, mert ugyi, azt mondják odafönt, azt mindenki megkaphatta, aki kérte, abból a pár millióskából futotta volna cukorra is. Meg nem köllött volna megszabadulnod a földtől, hisz vígan kifizethetted volna a pénzből a bér munkást is. Jaj, Lajos, ne beszélj már te is oktondiságot, te is tudod, kik kapják ezeket a támogatásokat. Akik a nagykuttyák tüzeinek tövében meledednek.

Délután háromra véget ért a szüret a szőlőhegyen. Az ebéd is ízlett mindenkinek, még a pörkölt zaftját is kitunkolták a vendégek. Előbb a gyerekek pakoltak fel, majd a szomszédok is elköszöntek. Az öreg elrendezgette a pincét, elmosta a prést, a kádat meg a vödöröket.

Így a szüret estéjén Sebestyén mindig megkönnyebbült, hogy végre a hordóba került az, amiért egész évben annyit dolgozott. Ám most valahogy még motoszkált benne a gondolat, nem jött szemére álom. Csak forgolódott az ágyában, és lamentált. Arra gondolt, milyen gyorsan eljött az öregség. Amikor – úgy érezte, nem is régen – megörökölte a szőlőt még jó erőben lévő ember volt. Akkor eszébe sem jutott volna, hogy azért kell majd idegennek eladnia az öregapjától örökölt „birtokot”, mert egyszer bizony ő maga is megvénül.